

Slovo k povzbuzení na neděli 26. října 2025, na **30. neděli v mezidobí – C**
Biblická čtení: Sir 35,15nn; Ž 34; 2Tim 4,6-8.16-18; Lk 18,9-14

Milé sestry, milí bratři,

zkusme dnes zaměřit svou pozornost na známé Ježíšovo podobenství **O farizeovi a celníkovi**. Je podobné tomu asi úplně nejznámějšímu a možná i nejoblíbenějšímu **O marnotratném synu**, které je nejedním exegetou považováno za jakýsi souhrn evangelia jako takového.

Obě podobenství jsou nejprve adresována **farizeům**. Tím pádem i všem jim nějak **podobným**. Slovy evangelisty Lukáše jsou předně určena «některým lidem, kteří si na sobě zakládali, že jsou spravedliví, a ostatními pohrdali».

Obě podobenství totiž připomínají, že sama **spravedlnost** ještě **nemusí** být **všechno**. A že **pohrdání** ostatními může být známkou, projevem něčeho velmi nedobrého. Starší syn, starší bratr toho marnotratného, i farizeus v dnešním evangeliu jsou přeci před námi spíše jako **odstrašující** příklady. A **přitom** oba byli – minimálně na první pohled – skutečně **vzorní**.

Zkusme se proto do dnešního podobenství zaposlouchat a ptejme se, co **nám** snad **říká**...

«Celník se vrátil domů ospravedlněn, ne však farizeus». **Úskalí** a patrně i **tragédie** farizeje – být neospravedlněn, nespasen, nezachráněn skutečnou tragédií je – **nespočívala** v tom, že by si jen nepoctivě **namlouval**, že **dodržuje** poctivě Desatero, a přitom tomu tak **nebylo**. **Pravdivost** jeho slov («Nejsem jako ostatní lidé: lupiči, podvodníci, cizoložníci nebo jako tamhleten celník. Postím se dvakrát za týden, odvádím desátky ze všech svých příjmů») Pán Ježíš přeci nijak **nezpochybňuje**.

Úskalí farizeovy spravedlnosti spočívalo spíše v **přesvědčení**, že svým **dodržováním** přikázání má již **spásu jistou**, že je pro svou spravedlnost **někým víc** než ostatní lidé, hříšníci, a že Boží milosrdenství už proto ani **nepotřebuje**. Možná jeho **starostí** bylo také jen to, aby se **vyvaroval hříchu**, aby zůstal sám před Bohem **čistý**. Než aby raději hledal, co **dobrého a Božího** ještě **vykonat**. Jeho **osobní** spravedlnost se tak stala nejdůležitějším **cílem** jeho života. Ne dobro lidí, světa a Božího království. Natolik se zahleděl do své poctivosti a bezhříšnosti, že **zapomněl** na vlastnosti mnohem důležitější, na **pokoru** a na **milosrdenství**.

Farizej z podobenství je ztělesněním toho, co se asi stalo kamenem úrazu pro mnohé příslušníky **farizejského hnutí**. To vzniklo v polovině 2. století př. Kr. jako skutečně **obrodné** hnutí, jako poctivá snaha o **věrné** dodržování Božího Zákona v **každodenním** životě, jako hnutí nabízející **spásu** všem, kdo budou věrni Tóře. Čemuž měl napomoci i její rabínský výklad, **Talmud**. Proto také byli farizeové v době Ježíšově **velmi ctěni** v židovské společnosti, zvláště v lidových vrstvách. Z jejich řad se rekrutovali učitelé Zákona, příslušníkem hnutí byl původně i svatý Pavel a řada prvních křesťanů. I sám Pán Ježíš měl v určitých ohledech k jejich způsobu života blízko.

Důvodem silně **negativního** pohledu na **farizeje** v **evangeliu** tak **není** jejich **spravedlnost** a **věrnost** Zákonu, ani jiné dobré vlastnosti. Ale právě ono z možných a bohužel asi velmi zakořeněných **úskalí** farizejské spirituality: Obrovské **nebezpečí**, že **spravedlnost** i **zbožnost** se stanou jen do sebe **zahleděné**. Že spravedlivý a zbožný farizej **přestane mít rád** Boha a lidi, nakonec možná i sám sebe, ale **miluje** spíše jen svou dokonalost, či jen její představu.

To se nejspíš týkalo i **farizeje** z dnešního **evangelia**, podobně jako **staršího** z obou **bratří** v podobenství O marnotratném synu. A řady dalších.

Sebejistota mnohých farizeů se opravdu stala příčinou jejich **pýchy** a často velké **tvrdosti** vůči hříšníkům. Následně zapříčinila i **neschopnost přijmout** samotného Pána **Ježíše** jako (Božího) **Mesiáše**, **neschopnost přijmout** v něm vtělenou **Boží dobrotu**.

Toto **farizejské nebezpečí** se pochopitelně netýká jen Ježíšových součastníků z židovského národa, ale týká se i nás, **křesťanů**, jakož i všech **ostatních lidí**. Zvláště takových, kteří si na

sobě nějak zakládají a druhými třeba pohrdají. **Farizejské nebezpečí** se týká právě často těch, kteří se jinak snaží **poctivě** žít, **dodržovat** Boží přikázání, snaží se být opravdu **věrní** své snaze následovat Krista. Dokonce i těch, kterým se s Boží pomocí třeba i **podařilo**, že se zatím ani žádného příliš velkého a vážného hříchu v životě **nedopustili**, a naopak třeba i mnohokrát prokázali svou **statečnost** a **věrnost**.

Nic z toho **podobenství** pochopitelně **neneguje**, to vše jsou **chvályhodné** vlastnosti. Jen **připomíná**, že **právě poctiví** křesťané, poctiví lidé by si aspoň někdy a aspoň z některých **hříšníků** – z jejich pokory, ne z jejich hříchu – měli vzít **příklad**. Z jejich touhy po odpuštění a touhy začít jinak, lépe. A z jejich **pokory**, pokud se svou slabostí takovými stali.

Právě **pokoru a milosrdenství** totiž mohou i leckterí poctiví lidé paradoxně **ztratit**. Nehledě na odstrašující typus „**dokonalého katolíka**“.

Podobenství vyzývá ke **zpytování** svědomí, zda **jim, nám** – jako farizeovi z evangelia – ve skutečnosti nechybí **láska** a **milosrdenství**. A také zda je v nás vůbec ještě touha něco **dobré činit**, a nejen se zlého chránit. Zda nejsme **zahledění** jen do sebe, do své – ať už domnělé či skutečné – spravedlnosti.

Protože **konání dobra** v tomto světě leckdy s sebou přináší nějaké to **ušpinění** se.

Těm bratřím a sestrám z nás, kteří se nějak anebo v něčem **podobají farizeovi** z podobenství, kteří jsou „**dokonalými**“ ve svých očích, (těm) by v tomto ohledu možná **nebylo na škodu** popřát, aby také nějak **zhřešili**, nějak **uklouzli**. Přiznali si to, **zpokorněli** a vyvodili důsledky. Tím pochopitelně **není** hřích **relativizován**, zvlášť pokud někomu jinému ublíží a způsobí mu škodu. A už vůbec nejde o pozvánku hřešit. Ale pokud by **hřích** dovedl takového farizeje k větší **pokoře a milosrdenství**, k větší snaze o dobro, a to třeba i s riskem vlastního **pošpinění**, mohl by mu se takový hřích stát onou „**šťastnou vinou**“. Ta má někdy sílu – asi paradoxně – člověka více **přiblížit** k Bohu než leccos jiného. Neboť ho **zpokorní** a **otevře** jeho srdce Bohu i lidem. Dá zakusit, že bez milosrdenství Božího to dál již **nepůjde**. Přiznané „**máslo na hlavě**“ ho naučí **nepohrdat** ostatními hříšníky. A tak se hřích takového člověka stane šťastným, když „**snese z nebe**“ do jeho života i života lidí kolem něj **Spasitele**.

Celník, opravdový hříšník, ukazuje, jak také s vlastním **hříchem**, když už se stane, a s **vinou zacházet**. Přiznat si je, **zpokornět**, zmilosrdnět a prosit Boha o milosrdenství.

Určitě také nejde o to dělat z vlastního hříchu **ctnost**, to se nesmí. Zlo je zlo, slabost slabostí, dobro dobrem. Být **nespravedlivým, zlým**, a ještě do sebe **zahleděným** farizejem je pochopitelně **nejhorší** variantou vůbec, násobně horší než být jen „spravedlivým“ farizejem. Pokorné **přiznání si** hříchu, vlastní slabosti, přijetí k Bohu, prosba o milosrdenství, jsou cestou k Bohu, odpuštění a hlavně k **milosrdenství**. Ale i ke snaze **napravit**, co napravit lze.

Milé sestry, milí bratři, ať už jsme spíše **farizeji** anebo **celníky**, kéž bychom se **všichni** bez rozdílu spojili v modlitbě: «Bože, buď milostiv mně hříšnému!». Farizej hřešil, celník hřešil, jen každý jinak.

Buďme zde v kostele raději jako **celníci**, abychom **všichni** od setkání s Pánem Ježíšem, z každé své návštěvy chrámu mohli **odcházet** opravdu **ospravedlnění**, jako ten celník. A kéž je **každý** z nás – vědom si vlastního „**másla na hlavě**“ – čím dál více **milosrdným**.

Nesnažme se úzkostlivě jen o vlastní **neposkvrněnost**, buďme **připraveni** jít – v prospěch druhých a z lásky k nim i Bohu – třeba i do nějakého **rizika**, a to někdy i mravního. Vždyť i to je někdy projevem nejdůležitější **lásky**. S důvěrou v Boží pomoc a touhou po dobru.

Dnešní svět je v mnohém **bezprecedentní**. Leckterá naše rozhodnutí s sebou tak nesou větší **riziko** než kdy jindy. Musíme se stále **nově ptát Boha**, Kristova **evangelia**, svého **nitra** i druhých **lidí**, co je dobré a co ne, co je menším a co větším zlem, co větším a kýženějším dobrem, co máme činit, jak se zachovat.

Bez pokory, statečnosti a bez milosrdenství, ale ani bez snahy o spravedlnost a dodržování Božích přikázání, zvlášť těch podstatných, a hlavně bez Boží pomoci to však **nezvládneme**.